

Prosent harammy? Prosent näme üçin haram?

Category: Edebi makalalar, Kitapcy

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Prosent harammy? Prosent näme üçin haram? PROSENT HARAMMY?
PROSENT NÄME ÜÇIN HARAM?

*Zalymlar unudar zikri-Allany,
Arzan alyp, gymmat satar gallany,
Süýhor naýynsaplar halal tyllany,
Haram peýdasyna berişin görüň.
Magtymguly Pyragy.*

Yslam dininde present (göterim) harammy we näme üçin haram?
Present belasyndan nädip halas bolmaly? Yslam dininde present
hakynda düşünje.

Yslam adam gatnaşyklaryna we ykdysady durmuşa juda gerekli we
hökmany hasap eden ýerlerinde dogry ýol görkezipdir.

Gurhanyň ykdysady durmuş bilen baglanyşykly düýp
prinsiplerinden biri-de present gadaganlygydyr.

Gurhan jahlylyýet döwrüniň araplarynyň arasynda giňden ýaýran
we adamlaryň bir-birleriniň hakyny iýmeklerine hem-de haksyz
gazanç etmeklerine sebäp bolýan presenti (riba) gadagan
edipdir, olaryň «present – söwdanyň bir görnüşidir» diýen
sözüne garşylyk hökmünde: «*Present iýenler – göýä şeytan
galtaşyp uran adamyň turuşy ýaly ýerlerinden turarlar. Bu
olaryň «Alyş-çalyşam edil present ýalydyr» diýmelerinden
ötridir. Ýogsa Alla alyş-çalyşy halal, present haram kylypdy.
Kime Rebbinden bir öwüt gelip, olam ondan ýüz öwürse, geçmişde
bolanlara özi jogapkärdir we işi-de Allaha galandyр. Kim
gaýtadan (prosent) dönse olar ot halkydyр, ol ýerde ebedilik
galarlar»*(Bakara, 275) diýen aýaty bilen jogap beripdir we
gutarnykly höküm çykarypdyр.

Gurhan presentiň ýok edip sadakalary artdyrmalydygyny beýan

edip (Bakara, 276), adamlaryň pikir edişiniň tersine, aslynda prosentiniň gazanç, zekat we sadaka bermek bilen bir däldigini aýdýar. Şeýle-de Gurhan *«Eý ynananlar, Alladan gorkuň, eger ynanyň bolsaňyz prosentden galan peýdaňyzdan el çekiň»* (Bakara, 278) diýip ýüzlenmek arkaly mömin-musulmanlary prosentden daşlaşmaga çagyrylýar. Áýatyň dowamynda *«Eger şeýtmeseňiz inda Alla we Onuň Resulyna garşy söweşe girdigiňiz diýip biläýiň. Eger toba etseňiz, düýp puluňyz özüňizde galar. Ne-hä haksyzlyk ediler, ne-de haksyzlyga uçrarsyňyz»* (Bakara, 279) diýmek bilen süýthorçulygyň nähili gabahat işdigini bilip duran ýagdaýynda-da prosentden el çekmezligiň külli günädigini we webalynyň uly boljakdygyny, prosentiniň zulumdygyny mälim edipdir.

Gurhan prosentiniň haramdygyny mömin-musulmanlara birnäçe gezek tekrarlap duýdurýar (Aly Ymran, 130, Rum, 39) we ýewreýleriň süýthordyklary sebäpli başlaryna gelen-u-geljek belalary mysal görkezýär (Nisa, 159-161).

Gurhan prosentiniň nämedigi, şertleri we hökümleri barada ýöriteläp durup geçmedigem bolsa, hadyslarda bu boýunça jikme-jik seredilýär. Gurhanda söwda we halal gazanç etmekden söz açylýar, gazanç etmegiň ýollary salgy berilýär, şol sanda adamlary ylahy synaga tabyn etmek, adamlaryň biri-birlerine zulum-sütem etmekleriniň önüni almak, adamyň hakyny iýmegiň we haksyz gazanç etmegiň önüni almak üçin birnäçe kada-kanunlary we gadagançylygy girizipdir. Prosent almak hem gönüden-göni şol gadagançylyga girýär.

Internet maglumatlary esasynda taýýarlandy. Edebi makalalar